

Teres Ágoston: *Biblia és asztrológia. Mágusok és a csillagok*
Máté evangéliumában.

Korda Kiadó, Kecskemét 2005. 340 old.

Teres Ágoston – lelkipásztor, szerzetes –, vallomása szerint, az asztrológiával gyermekkorától kezdett foglalkozni, mindig érdekelte a csillagok megfigyelése. Fő kérdése ez volt: hogyan és egyáltalán miért mozognak a csillagok? Teológus korában jött reá, hogy tulajdonképpen a próféták is figyelték a csillagokat. Valóban nagyon érdekes, hogy a hívő ember mindig felnézett az égre, s a csillagok állásában, a csillagos ég csodálatos szépségében mindig felfedezett valami emberfeletti, isteni valóságot és abból embernek szóló üzenetet olvasott ki. Majd amikor tanulmányozta a jezsuiták történetét, észrevette, hogy a három leghíresebb magyar jezsuita is csillagász volt. Hell Miksa és Sajnovich János a Vénusz napkorong előtti átvonulását figyelte meg, és ők voltak az elsők, akik pontosan meg tudták határozni a Nap és Föld közötti távolságot. A harmadik Fényi Gyula, aki a kalocsai csillagvizsgálóban 36 éven át figyelte a Napot, ő a napfizika egyik megalapítója: a napfoltkitörések megfigyelésével és leírásával világhírnevet szerzett.

1956-ban Teres Ágoston külföldre megy, majd Norvégiába küldték, az ottani magyarok lelki gondozására. 1967-ben a norvégiai egyetem természettudományi karán kezdte a matematika, a fizika és az asztrológia tanulmányozását. Lelkipásztori munkája mellett tíz év alatt megszerezte a matematika- és fizikatanári oklevelet. 1984-ben behívták a vatikáni csillagvizsgálóba. A vatikáni, tehát a pápai csillagvizsgáló a jezsuiták gondozására van bízva. Összesen tíz évig dolgozott ott, akkor a lelkészhiány miatt visszahívták Norvégiába. Teres Ágoston az egyetlen norvég állampolgár – katolikus pap –, akinek norvég tanári oklevele van. Különösen az

1989-es pápalátogatás után sokan át akartak térni a katolikus egyházba, és szükség volt valakire, aki elő tudja készíteni őket.

1995 óta még mindig a vatikáni csillagvizsgáló alkalmazottja, de párhuzamosan végzi Norvégiában a magyar–norvég–olasz és lengyel lelkipásztorkodást. „Amíg bírom, örömmel végzem ezt a munkát” – vallja könyvében a szerző. Teres Ágoston 2007-ben halt meg.

„Amikor pedig megszületik vala Jézus a júdeai Betlehemben, Heródes király idejében, ímé napkeletről bölcsek jövének Jeruzsálembe, ezt mondván: Hol van a zsidók királya, a ki megszületett? Mert láttuk az ő csillagát napkeleten, és azért jövének, hogy tisztességet tegyünk néki.” (Mt 2,1–2) Sokan valami csodás fényjelenségre vagy költött legendára gondolnak. Mi lehet az a csillag, amiről Máté evangéliuma beszél? Valóságos csillag volt, amit mindenki láthatott? Igen, valóságos csillag volt – mondja a könyv szerzője –, amit mindenki láthatott, csak ebben a régi fordításban valóban úgy tűnik, mintha egy költött legendáról lenne szó, amelyet az evangélista csak azért írt oda a bevezetőbe, hogy felhívja olvasói figyelmét arra, hogy valami rendkívüli esemény történt. Mindenesetre ma már tudjuk – a legutóbbi régészeti, nyelvészeti, történelmi és csillagászati kutatások eredményeként –, hogy az evangélium valóságos történetet ír le, nincs benne költött legenda. De érdemes megnézni, hogy ugyanez a szöveg az új nyelvészeti kutatásokra épített új fordításban miként is hangzik: Amikor Jézus megszületett Júdea Betlehemében, Heródes király napjaiban, mágusok jöttek kelet felől Jeruzsálembe, kérdezők: „Hol van a júdeaiak újszülött királya? Az ő csillagát láttuk

ugyanis az esti felkeltében, és eljöttünk hódolni neki.” Ezek szerint, tehát nem napkeleten látták a csillagot. Az in oriente latin kifejezés tulajdonképpen a csillag felkeltét jelzi, mégpedig esti felkeltét. De még egyszer történik hivatkozás a csillagra: „És ímé a csillag, a melyet napkeleten láttak, előttük megye vala mind addig, a míg odaérvén, megállta a hely fölött, ahol a gyermek vala. És mikor meglátták a csillagot, igen nagy örömmel örvendezének.” (Mt 2,9–10) Mai fordításban, a történeti ténynek megfelelően és nyelvészetileg helyesen, ezt így fordíthatjuk le: „Mikor meghallgatták Heródes királyt, elindultak és a csillag, amelyet már láttak, megelőzte őket, amíg mentében megállt fent, arrafelé, ahol a Gyermekek volt.” Ilyen formában senki sem értheti legendának, hanem valóságos történetnek ezt az elbeszélést.

Történelmi megfigyelésekből kiindulva megállapítható, hogy Jézus, Kr. e. 7-ben született. Máté evangéliuma ugyanis azt írja, hogy Jézus Nagy Heródes király uralkodása idején született, de Heródes négy évvel Kr. e. már meghalt. Megtalálták Augustus császár jegyzőkönyvét, az ún. Monumentum Ancuranumot. Ezt a neves dokumentumot az egri püspök-érsek, Verancsics Antal találta meg 1555-ben, amikor a király követe volt II. Szulejmán pasánál Ankarában. Augustus császár ebben a maga által írt jegyzőkönyvben pontosan meghatározza azt az első összeírást, amelynek idején – Lukács evangéliuma szerint – Jézus megszületett Betlehemben. Ez az összeírás Kr. e. 8-ban kezdődött és 7-ben fejeződött be. Mindenesetre Kr. e. 7-ben egy nagyon ritka és jelentős csillagászati jelenség volt látható, amit mindenki láthatott valóban, de csak a csillagászok tudták, hogy pontosan miről volt szó. Naprendszerünk két legnagyobb bolygója, a Jupiter és a Szaturnusz pont akkor hét napon keresztül együtt járt a Halak csillagképében, és há-

romszor egész közel kerültek egymáshoz. Ezt szaknyelven úgy hívják, hogy konjukcióban voltak. És amikor elérték pályájuk nyugati fordulópontját, látszólag megálltak egy bizonyos ponton. Az állócsillagokhoz viszonyítva akkor épp a zodiákus fény csúcán álltak. Amikor a mágusok Jeruzsálemből mentek Betlehem felé, akkor láthatták ezt a jelenséget. Ugyanakkor az is történelmi és csillagászati tény, hogy abban az évben a téli napéjegyenlőségnek a pontja, azaz a Föld pályájának és az Egyenlítőnek a metszéspontja átment a Kos jegyéből a Halak jegyébe, s ez a korabeli felfogás szerint egy új korszak kezdetét jelentette.

A mágusokat napkeleti bölcseknek fordították korábban. Ma már tudjuk, hogy ők a babiloni Marduk templom tudós csillagászaik és papjai. Két nagy próféta, Ezékiel és Dániel is Babilonban dolgozott a száműzetés éveiben, Kr. e. 598-tól 528-ig. Dániel próféta ott a királyok első tanácsosa lett, és benne van Dániel könyvében, hogy végül ő lett a legfőbb mágus, hiszen meg tudta fejteni a királyok álmát. Ezek a mágusok valóban csillagászok voltak, és az ő feladatuk volt az, hogy figyeljék a csillagok járását és ezek alapján mondják meg az időjárást és a társadalmat, valamint a királyi házat érintő eseményeket is.

Az őskeresztyén hagyomány tanúsága szerint is kelet felől érkező bölcsek voltak a mágusok. Jeruzsálemtől keletre Babilon fekszik, Babilon pedig akkor a korabeli csillagászat központja volt. És mivel az ottani mágusok ismerték a hagyományokat, egészen biztos, hogy ismerhették Dániel próféta jövendölését is, aki pontosan megjövendölte, mikor fog megszületni a világ megváltó királya, a Messiás. És Bileám próféta jóslatát is, aki asszír-babiloni mágus volt, és éppen a Mózes negyedik könyve írja le az ő jóslatát, hogy „csillag kel fel Jákób törzséből és királysága dicsősége emelkedik”. Ezt még ak-

kor jósolta meg az a Bileám asszír-babiloni mágus, amikor a választott nép Egyiptomból visszatérve elfoglalta jelenlegi hazáját.

Chrisostomus egyházatya is feltette a kérdést, hogy kik is voltak a mágusok, és mi készítette őket arra, hogy vállalkozzának a hosszú útra Babilonból egészen Jeruzsálemig? Azok a mágusok – írja Chrisostomus –, hogyan tudhatták a csillag állásából, hogy hol van a gyermek hazája? Hiszen valójában nem is földi ország királya volt, amint ő maga mondta Pilátusnak: „Az én országom nem e világból való.” Nem tartozik a mágusok mesterségéhez – folytatja Chrisostomus –, hogy a csillagokból előre felismerjék azokat, akik majd születni fognak. Ők csak azt állítják, hogy meg tudják jósolni, mi fog történni a megszületett emberrel, miután megfigyelték a csillagok állását születése időpontjában. De azok a mágusok nem álltak ott az anya mellett, mikor megszülte gyermekét és pólyába takarta. Nem ismerték Jézus születésének óráját sem. Mindenesetre, miután visszatértek hazájukba, elmondták mindenkinek, hogy megtalálták azt, akit kerestek.

A mágusok először is Jeruzsálembe mentek, tehát nem tudták pontosan, hogy hol keressék ezt a várhatóan megszülető királyt. Heródestől és az írástudóktól érdeklődtek az ő születési helye felől. Az ők bizonytalanságukat elárulja jeruzsálemi kérdésük: „Hol van a zsidók királya, aki megszületett?” Érdekes, hogy Heródes gonoszsága és ravaszsága ellenére is megtalálták őt, akit kerestek. Az isteni gondviselés irányította az ő útjukat és az ő gondolataikat. Akkor is, amikor álmukban intést kaptak, hogy ne térjenek vissza Heródeshez.

Teres Ágoston asztronómiai tanulmányai kapcsán, Keplerrel foglalkozva kezdett el érdeklődni a csillagászat iránt. Kepler az első híres csillagász, aki az asztrológiából asztronómiát csinált, a csil-

lagjóslatból matematikai csillagászatot. 1606-ban adta ki az első könyvét Jézus Krisztusnak, megváltónknak igazi születési évéről, és még három könyvében is bizonyítgatta, hogy Jézus Krisztus az időszámításunk előtti 7-ben született, amikor a két nagy bolygó, a Jupiter és a Szaturnusz hónapokig együtt állt. Kepler felfedezett egy új csillagot, amit ma Novának nevezünk. Akkor történt ez – 1606-ban –, amikor megfigyelte a Jupiternek és a Szaturnusznak a Marssal való együttállását. És azt hitte, hogy a három bolygó együttállása után közvetlenül létrejött egy új, nagyon fényes csillag, a Nova. Ezek a csillagok időnként felrobbannak, és nagy fényességgel felragyognak. Kepler éppen akkor figyelt meg egy ilyen csillagot, és azt hitte, hogy ez lehetett a betlehemi csillag.

A 13. században, amikor a Halley üstököszt látták az égen, készítette Giotto első festményét a betlehemi barlangról, felette a nagy üstökössel. Ebből lett egy legenda, ami a mai napig is tovább él. Ma is gyakran üstököszt festenek a betlehemi barlang fölé, ahová a három király érkezik hódolni. Az igazság viszont az, hogy egy üstökös egyáltalán nem áll, hanem gyorsan mozog.

Van hatása a csillagok állásának a földi fizikai folyamatokra. Nagyon érdekes az, amit Aquinói Tamás mond. A 13. században már tudták, hogy a csillagok nem élőlények, nem istenségek, nem angyalok, hanem teremtmények, mégis hittek abban, hogy járásuk és állásuk valamiképpen befolyásolják az emberi életet. Aquinói Tamás azt írja, hogy ezek az asztrális hatások – ma kozmikus hatásokról beszélünk –, tulajdonképpen fizikai hatások, amelyek az ember fizikai természetét érhetik, nem a szellemi lelkét, tehát nem értelmét és akaratát. Más szóval: ő azt próbálta megmagyarázni, hogy nem kényszerítenek senkit a kozmikus hatások arra, hogy jót vagy rosszat tegyen.

Aquinói Tamás azzal fejezi be értekezését, amit Comenius is megírt az asztrológia szabályairól szóló könyvében: „a bölcsek uralkodnak a csillagokon, mert le tudják győzni az ő ösztönös és tudat alatti hajlamaikat”.

Az asztrofizika mai álláspontja: igenis vannak kozmikus hatások, de ezek nem a csillagokból származnak. A kozmikus sugarak a Napból, illetve a Holdból jönnek, hiszen a Hold visszaveri a Nap sugárzásának a hét százalékát. Ezek a kozmikus sugarak hatással vannak a földi biológiai folyamatokra, ezek megfigyelése az asztrofizika kutatási területéhez tartoznak.

Tudományos kutatás és vallásos kinyilatkozás? Mindkettő célja az igazság megismerése. De hol és hogyan találkozhat az ész és a hit útja? Hogyan lehetne feloldani a látszó ellentéteket? Hol van a tudományos kutatás határa? És hol kezdődik a hit? Ki érti a próféták nyelvét is éppen olyan jól, mint a matematikát? Ez a könyv azoknak szól, akik bíznak abban, hogy ezekre a kérdésekre is lehet kielégítő válaszokat találni. Ebben segítenek azok a keleti mágusok is, akik 2000 évvel ezelőtt minden nehézséget legyőzve megtalálták Betlehemben azt, akit kerestek.

Bányai László

Recensio

Studia Theologica Debrecinensis 2008/1.

112 oldalas terjedelemben megjelent a *Studia Theologica Debrecinensis* című szakfolyóirat I. évfolyamának 1. száma! (Felelős szerkesztője és kiadója Fazakas Sándor rektor. Ő maga jegyzi az olvasókat köszöntő lap-bemutatókozást.) Külső borítóján, a „könyv arcán” a kollégiumi könyvtárterem hívogató képe köszönti az olvasókat. A címsorban helyet kapott a múltját 1538-ig visszavezető református egyetem emblémája is. A magyar önmeghatározás mellett – *A Debreceni Református Hittudományi Egyetem teológiai szakfolyóirata* – angol és német változatban is olvasható a megjelölés, amely elhelyezi a lapot a közlemények koordinátáin. A könyv gerincén ismét szerepel a cím és az évfolyam száma: szerencsés megoldás azok számára, akik a folyóirat-számokat egybefűzés nélkül óhajtják majd sorakoztatni polcukon: könnyen kezelhető, és a kötés munkája és költsége megtakarítható.

És most lépünk be képzeletben a hívogató könyvtárcaarnokba! Az 1. lap a címet tartalmazza és a magyar megjelölést. A 3. lap, a belső címloldal kibővül

az 1. laphoz képest: hozza az évfolyamszámot, valamint az angol és német megjelöléseket. A 4. oldalon a kolofon kap helyet. A kiadó teológus-együttes bemutatásához egy, Erdélyre tekintő adattal is

